

Indien nobbar svenskt bistånd

Indien har beslutat att fortsättningsvis tacka nej till bistånd från 22 länder, däribland Sverige. Ett nytt femårsprogram för svenskt bistånd till Indien är därmed lagt på is. Indiens skäl är politiska, och den ekonomiska kostnaden för Indiens regering är tydligen acceptabel. Skall vi i Sverige sörja Indiens beslut, och känna oss som sårade oskulder?

Skälet för Indiens agerande är att Indien inte vill framstå som ett fattigt och tiggande land. Indien vill istället inta platsen som en regional stormakt i Asien, självt ge bistånd till andra länder – vilket Indien dessutom redan gör till bl. a Afrika – och Indien vill bli en permanent medlem av FN:s säkerhetsråd.

Genom att stryka sig själv som biståndsmottagare undviker Indiens regering dessutom för de ovälkomna politiska påtryckningar, som t ex när de nordiska länderna 1998 använde avbrutet eller minskat bistånd för att visa sitt missnöje med Indiens kärnvapenprov. Det sekteristiska våldet i Gujarat år 2002, med kanske 2000 döda, kritiserades också med rätta av bl. a vissa EU-länder.

Genom att avstå från bistånd från bl. a. Europa kan Indiens regering ta lättare på kritik om brister i mänskliga rättigheter, korruption, och vikten av effektiva och robusta styrelseformer. Ekonomiskt kommer det bistånd som Indiens regering mottager dessutom i huvudsak från Världsbanken och multilaterala institutioner inom FN-systemet.

För Sverige och andra länder som vill nå befolkningen i Indien finns sålunda två vägar att gå, dels genom frivilligorganisationer (non-governmental organisations, NGO:s), dels genom Världsbanken och olika FN-organ.

Biståndets mål är att inte behövas, och från den synpunkten finns inget att sörja beträffande Indiens beslut. Det illustrerar också att värderingsfritt bistånd inte finns, men också ett dilemma som bl. a Sverige som biståndsgivare alltid står inför inte minst när mottagaren är en demokrati som Indien.

Ju starkare givarna betonar sina önskemål och sina värderingar, desto färre biståndsmottagande regeringar kommer det att finnas. Det gäller alla u-länder. Efter fyrtio år med internationellt utvecklingsbistånd, finns en frustration över att bistånd inte fungerar särskilt väl, eller alls, som metod för att lyfta tredje världen ur fattigdom. I ett u-land är den egna politiken helt avgörande för hur framgångsrikt fattigdomen skall kunna minskas – inte biståndet utifrån.

Denna insikt gör att givarna inför många länder dels tvekar att alls ge bistånd, dels söker omge sitt bistånd med restriktioner och villkor, som är tänkta att väsentligt inskränka mottagande regeringars suveränitet och handlingsfrihet att göra fel, och att styra mottagarlandets regering att göra rätt. "Feodala strukturer, korruption, och vissa statsledningars inriktning mot att enbart gynna sig själva och sin klan eller familj förhindrar utveckling och permanentar fattigdomen i många länder", som Kommittén om Sveriges politik för global utveckling (Globkom), konstaterade i sitt betänkande (SOU 2001:96, s. 44).

Bistånd fungerar t ex bara om mottagarlandets regering för en god ekonomisk politik. Skall vi som givare tvinga ett annat land att driva en sund ekonomisk politik, och – i så fall – hur gör vi det? Bistånd till en regering som inte förmår föra en normal och sund ekonomisk politik, är ofta helt bortkastat.

Demokrati, öppenhet, frihandel och pressfrihet främjar sannolikt att mer resurser – via marknader och politiska processer – går till fattiga grupper, och motverkar korruption. "En effektiv utveckling kan endast bedrivas om det finns en politisk vilja i det enskilda landet att genomföra en fattigdomsbekämpande politik samt om landet har det fulla ansvaret för utformningen av politiken och dess genomförande", för att fortsätta att citera Globkom (s. 185-6). Skall människor i länder som inte uppvisar dessa egenskaper helt lämnas åt sitt öde? Eller invaderas, som skett i Irak eller borde ske i Liberia? Har traditionellt bistånd kommit till vägs ände?

Indiens beslut, och dess motiv, är ännu en påminnelse om att traditionell biståndsdebatt och dess företrädare och sårintressen kan behöva bistånd med nytänkandet.

GH